

Eugeniusz Janas

Sesja naukowa w 350 rocznicę śmierci Szymona Szymonowica

Rocznik Lubelski 22, 174-176

1980

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

siebie kryteriów, autor następnie dokonał jej analizy, m.in. pod kątem rodowodów: regionalnego, społecznego i politycznego.

Omówione referaty oczywiście nie wyczerpują całości obrad sympozjum. Razem z dyskusją stanowią one przegląd obecnych — a prawdopodobnie w najbliższym czasie — i przyszłych badań polskich genealogów.

Piotr Dymmel

SESJA NAUKOWA W 350 ROCZNICĘ ŚMIERCI SZYMONA SZYMONOWICA

Obchody czterechsetlecia Zamościa obfitowały w liczne przedsięwzięcia o charakterze naukowym, kulturalnym i edytorskim. Jednym z pierwszych była sesja naukowa poświęcona życiu, twórczości i działalności publicznej Szymona Szymonowica — wybitnego poety polskiego Odrodzenia, przez kilkadziesiąt lat związanego z rodziną Zamoyskich i Zamościem. Sesja odbyła się 4 maja 1979 r. w Zamościu, w przeddzień 350 rocznicy śmierci poety. Sesję zorganizowała Miejska Rada Narodowa w Zamościu, Zamojskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk oraz Instytut Historii UMCS. W obradach uczestniczyła znaczna grupa znawców epoki, przede wszystkim zaś badacze życia i twórczości Szymonowica z Lublina, Warszawy i Krakowa. Obecni byli także przedstawiciele władz miasta i województwa, pracownicy instytucji oświatowych i kulturalnych z całego regionu, liczne grono miłośników historii i literatury staropolskiej.

W trakcie obrad przedstawiono łącznie 10 referatów i komunikatów. Pierwszą część sesji prowadził prof. dr Kazimierz Myśliński (UMCS). Referenci zajęli się przede wszystkim zagadnieniami związanymi z biografią Szymonowica, a także jego działalnością publiczną. Dr Ryszard Szczygieł (UMCS) w referacie *Dom rodzinny Szymona Szymonowica* zajął się środowiskiem, które ukształtowało przyszłego poetę. Autor szeroko przedstawił karierę majątkową i polityczną ojca poety, Szymona z Brzezin — zamożnego kupca lwowskiego, długoletniego członka władz miejskich. Podkreślił jego wykształcenie i zainteresowania kulturalne. Zwrócił uwagę na środowisko kulturalne skupione wokół domu Szymonowica (krewni poety ze strony matki Katarzyny ze Smieszków). Wiele miejsca poświęcił autor nauce Szymonowica w lwowskiej szkole miejskiej przeżywającej właśnie okres rozkwitu. Omówił również rozwój życia kulturalnego Lwowa. Okresowi ekonomicznej pomyślności miasta towarzyszyło znaczne ożywienie zainteresowań kulturalnych mieszczaństwa. Wpływy kultury orientalnej, zainteresowania światem grecko-ruskim, wrażliwość na sprawy turecko-tatarskie, a przy tym silne oddziaływanie kultury Zachodu tworzyły nieco kosmopolityczną atmosferę miasta. Zdaniem autora wywarła ona znaczny wpływ na ukształtowanie sylwetki duchowej Szymona Szymonowica. W kolejnym referacie mgr Marian Chachaj (UMCS) zajął się studiami Szymonowica. Autor szeroko przedstawił okres nauki w Akademii Krakowskiej. Scharakteryzował programy i poziom wydziału sztuk wyzwolonych, w którym kształcił się przyszły autor *Sielanek*. Szczególną uwagę zwrócił na kontakty Szymonowica z wybitnymi profesorami krakowskiej uczelni — Marcinem z Ujazdu, Walentym Fontaną, Stanisławem Sokółowskim, Jakubem Górskim. Wbrew dawniejszym poglądom o decydującej roli studiów zagranicznych w wykształceniu Szymonowica, autor doszedł do wniosku, że pobyt i nauka w Akademii Krakowskiej wywarły dominujące piętno

na początkującym wówczas poecie. Referent stwierdził brak bliższych informacji i zarazem małą wiarygodność istniejących przekazów o studiach zagranicznych Szymonowica (Paprocki i Starowski). Chachaj odrzucił tezę o włoskich studiach poety, natomiast analizując jego późniejsze kontakty intelektualne, uznał za możliwe studia w Belgii lub Francji. Dr Krzysztof Kuczyński (Instytut Historii PAN w Warszawie) przedstawił komunikat *Nobilitacja Szymona Szymonowica*, w którym przeprowadził analizę aktu i okoliczności nobilitacji, uzyskanej w 1590 r. przy poparciu kanclerza i hetmana wielkiego koronnego Jana Zamoyskiego. Autor zwrócił uwagę na stosunkowo nowe motywy nobilitacji — walory umysłu i talentu. Referent porównał nobilitację Szymonowica z innymi nobilitacjami nadawanymi w wieku XVI, w szczególności z nadaniami szlacheckiego klejnotu ludziom nauki i kultury. Ponadto autor dokonał analizy herbu i pieczęci używanych przez Szymonowica. W ostatnim przedpołudniowym referacie *Szymon Szymonowicz w Zamościu i Czernięcinie* dr Adam Andrzej Witusik (UMCS) przedstawił działalność poety w służbie Jana Zamoyskiego. Autor podkreślił wielką rolę Szymonowica w tworzeniu zamojskiego ośrodka nauki i kultury. Kolejno omówił udział poety w organizowaniu Akademii Zamojskiej, kompletowaniu zespołu profesorskiego, układaniu programów i regulaminów akademickich, organizacji drukarni i działalności wydawniczej, gromadzeniu księgozbioru. W dalszej części referatu przedstawiono udział Szymonowica w wychowaniu kanclerskiego syna Tomasza Zamoyskiego. Referat zamykał opis ostatnich lat życia poety — pobyt w Czernięcinie, życie codzienne, praca pisarska.

Referaty wygłoszone w popołudniowej części sesji dotyczyły głównie twórczości Szymona Szymonowica. Obrady prowadziła prof. dr Teresa Skubalanka (UMCS). Dr Stefan Nieznanowski (UMCS) skoncentrował się na twórczości łacińskiej Szymonowica. Autor wskazał na potrzebę krytycznej edycji łacińskiego dorobku poety. W opinii referenta Szymonowicz był nie tylko wybitnym poetą, lecz także znakomitym filologiem łacińskim. Analizując niektóre utwory poety autor podkreślił ich związek z tradycją antyczną, zwłaszcza z Pindarem i Horacym. Wysoko oceniając dorobek łaciński Szymonowica wskazał jednakże na jej artystyczną nierówność, lecz zarazem doskonałość formalną. Podniósł zasługi Szymonowica w recepcji myśli Justusa Lipsiusa. Autor zajął się także tragediami łacińskimi Szymonowica, oceniając je wyżej niż czynili to dotychczas historycy literatury. Nieznanowski podkreślił, iż ocena dzieła poety winna być dokonywana zgodnie z kryteriami współczesnymi poecie. Dr Maria Rudzka (UMCS) w referacie poświęconym twórczości polskiej Szymonowica mówiła przede wszystkim o *Sielankach*, podkreślając ich związki z twórczością Teokryta. Autorka dokonała rekonstrukcji poglądów estetycznych Szymonowica stwierdzając odejście poety od estetyki klasycznej i wskazując na widoczne w utworach tendencje barokowe. Podkreśliła związki autora *Sielanek* z kulturą potrydencką, stoicyzmem i Lipsiusem. Język Szymonowica stał się przedmiotem analizy doc. dr hab. Haliny Wiśniewskiej (UMCS). Autorka omawiając charakterystyczne elementy stylu poety wskazała na jego cechy klasycystyczne i zarazem nowatorskie innowacje. Scharakteryzowała stosowane przez Szymonowica przejęcia z języka potocznego i składniki zaczerpnięte z folkloru. Mgr Wanda Szwarz (Biblioteka im. H. Łopacińskiego w Lublinie) przedstawiła referat *Księgozbiór Szymona Szymonowica*. Biblioteka poety powstała przez nabytki i dary, a znaczną jej część stanowiły książki odziedziczone przez Szymonowica po ojcu. Księgozbiór liczył pierwotnie, około 1500 pozycji. Po śmierci poety został przekazany w depozyt Akademii Zamojskiej, a następnie znalazł się w Bibliotece Ordynacji Zamojskiej. W toku burz dziejowych księgozbiór

uległ znacznemu rozproszeniu — autorka odnalazła tylko 99 pozycji. Znane obecnie fragmenty księgozbioru to przede wszystkim zagraniczne wydania dzieł autorów starożytnych (szczególnie greckich) pochodzące głównie z wieku XVI. Książki noszą ślady intensywnych studiów Szymonowica. Autorka szeroko omówiła marginalia poety, wskazując na ich wielką rolę w rekonstrukcji warsztatu poety. Są one także ważnym przyczynkiem do obserwacji wpływów antycznych na twórczość Szymonowic. Mgr Ryszard Montusiewicz (UMCS) zajął się zainteresowaniem i oceną twórczości Szymonowica przez współczesnych i w następnych pokoleniach (do XVIII wieku). Zwrócił uwagę na znaczenie *Sielanek* — ich popularność, wpływ na twórczość innych poetów, recepcję dzieła Szymonowica w innych krajach europejskich. Mgr Tadeusz Piersiak (UMCS) dokonał oceny stanu badań nad twórczością Szymonowica. Zestawił oceny, sądy, interpretacje zawarte w podręcznikach i syntetycznych zarysach dziejów literatury polskiej. Autor stwierdził znaczne uproszczenia zawarte w podręcznikowych spojrzeniach, wskazujące na niepełne rozumienie twórczości Szymonowica. Odbiegają one daleko od aktualnego stanu badań nad dziełem poety.

Sesję zakończyła dyskusja nad wygłoszonymi referatami. Z dużą uwagą wysłuchano wystąpienia prof. dr Tadeusza Ulewicza (Kraków), który w obszernej wypowiedzi wysoko ocenił dorobek sesji zgłaszając jednocześnie szereg uwag pod adresem wygłoszonych referatów oraz podzielił się z zebranymi wieloma interesującymi refleksjami nad dziełem Szymonowica. Ponadto w dyskusji zabrali głos: Halina Wiśniewska, Ryszard Szczygieł, Marian Chachaj, Adam Andrzej Witusik, Helena Borowiec, Jerzy Kowalczyk, Stefan Nieznanowski i Maria Rudzka. Podsumowania obrad dokonali prof. dr Teresa Skubalanka i prof. dr Kazimierz Myśliński. Pokłosie sesji zostanie wkrótce udostępnione szerszemu gronu badaczy, bowiem organizatorzy zapowiadają publikację materiałów sesji w odrębnym tomie.

Eugeniusz Janas

PRASA LUBELSKA — TRADYCJE I WSPÓŁCZESNOŚĆ

W dniach 12 i 13 marca 1979 r. odbyła się w Lublinie sesja naukowa poświęcona tradycji i współczesności prasy lubelskiej. Organizatorami jej byli: Pracownia Historii Dziennikarstwa Polski Ludowej Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych w Lublinie, Lubelskie Towarzystwo Przyjaciół Radia, Prasy i Telewizji, Wydawnictwo Lubelskie, RSW Prasa—Książka—Ruch oraz Oddział Lubelski Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. W sesji uczestniczyli pracownicy naukowcy z Lublina, Warszawy, Białegostoku i Krakowa. Dwudniowe obrady zapoczątkowało posiedzenie plenarne, na którym nakreślono dzieje prasy lubelskiej w XIX i XX w.

Zostały wygłoszone następujące referaty: mgr Alina Krystyna Gromek (Lublin) — *Dzieje prasy lubelskiej 1803—1939*, dr Andrzej Notkowski (Instytut Badań Literackich PAN) — *Rola i miejsce prasy lubelskiej wśród czasopiśm polskich okresu międzywojennego*, doc. dr hab. Jerzy Jarowiecki (WSP Kraków) — *Miejsce prasy konspiracyjnej na Lubelszczyźnie, na tle polskiej prasy podziemnej w okresie okupacji hitlerowskiej 1939—1945*, prof. dr hab. Alina Słomkowska (Uniwersytet War-